

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ, УПРАВЛІННЯ
ТА СУСПІЛЬНИХ НАУК

СОЦІАЛЬНА РОБОТА: СТАНОВЛЕННЯ, ПЕРСПЕКТИВИ, РОЗВИТОК

МАТЕРІАЛИ VI ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
18 ГРУДНЯ 2025 РОКУ

ЛЬВІВ – 2026

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

Факультет психології та соціального захисту

Кафедра соціальної роботи, управління та суспільних наук

**СОЦІАЛЬНА РОБОТА:
СТАНОВЛЕННЯ, ПЕРСПЕКТИВИ, РОЗВИТОК**

Матеріали
VI Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю
18 грудня 2025 року

Львів – 2026

УДК 316.4.05: 009. 37.032**Соціальна робота: становлення, перспективи, розвиток.**
Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 18 грудня 2025 р.; [за ред.: Нагірняка М.Я.]. Львів : ЛДУ БЖД, 2026. 590 с.

Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції (грудень 2025 р.) присвячені стратегічним змінам у системі соціальної роботи під впливом воєнного стану. У збірнику проаналізовано перехід до розвивальної парадигми та впровадження інноваційних технологій у соціальну політику. Особлива увага приділена комплексній підтримці ветеранів, військовослужбовців, внутрішньо переміщених осіб та громадян, які постраждали від наслідків бойових дій. Матеріали охоплюють широкий спектр тем: від психологічної реабілітації та соціального супроводу в секторі безпеки до новітніх методів соціального менеджменту та взаємодії державних і громадських інституцій.

Опубліковані тези мають вагоме значення для модернізації вищої освіти та практичної діяльності. Вони спрямовані на: вдосконалення професійної освіти, формування компетентностей, професійних навичок майбутніх соціальних працівників, сприяння активному обміну досвідом між науковою спільнотою та практикуючими спеціалістами, розробку адаптивної та професійної моделі діяльності фахівця соціальної сфери, що відповідає викликам сучасності.

Це видання стане цінним ресурсом для широкого кола читачів, які прагнуть глибоко зрозуміти виклики, що постали перед соціальною сферою в часи війни та масштабних суспільних змін. Книга пропонує ґрунтовний аналіз пріоритетів розвитку галузі. Особливу увагу приділено стратегіям післявоєнного відновлення, що робить видання актуальним як для науковців, так і для практиків.

Головний редактор: НАГІРНЯК Михайло Ярославович

кандидат історичних наук, доцент
доцент кафедри соціальної роботи, управління та суспільних наук
Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.

*Рекомендовано до друку вченою радою
факультету психології та соціального захисту
Львівського державного університету безпеки життєдіяльності
(Протокол № 3, від 23 січня 2026 р.)*

© Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, 2026

© Кафедра соціальної роботи, управління та суспільних наук 2026

© Нагірняк М.Я. 2026

- Верейці О.** Погляд на роль латинського нотаріату у забезпеченні соціальних прав: зарубіжний досвід та український вимір 422
- Глинка С.** Психосоціальна підтримка дітей у контексті воєнних втрат: український досвід..... 425
- Жогло О., Жогло В.** Психологічне забезпечення діяльності рятувальників ДСНС у кризових умовах: психосоціальний підхід..... 429
- Жук Т.** Особливості психосоціальної підтримки сімей загиблих військовослужбовців: від пролонгованої травми втрати до соціальної інтеграції..... 434
- Шморгун Ю.** Психологічні особливості емоційного вигорання поліцейських..... 438
- Коврегіна П.** Соціально-демографічні детермінанти агресивності особистості в умовах воєнного стану..... 442
- Красій Б.** Формування толерантності в цифровій комунікації молоді як засіб профілактики кібербулінгу за умов інформаційної агресивності 447
- Лещук А.** Взаємозв'язок стилів мислення зі стресостійкістю у майбутніх рятувальників 452
- Лобасюк В.** Психосоціальна підтримка підлітків, які зазнали травматичного досвіду війни 457
- Цибран Х.** Актуальність проблеми сімейних відносин в історико-педагогічних процесах 462
- Лозинський А., Лозинська С.** Вибірчий процес і способи впливу на нього соціально-політичної реклами 469
- Стельмах О.** Сутність соціальної роботи: вітчизняний та зарубіжний досвід 476
- Мозуль І.** Освіта як міждисциплінарний ресурс вирішення соціальних проблем 481

8. Мадрига Т.Б. Регіональні виборчі кампанії початку ХХІ століття (на прикладі західних областей України): монографія. Івано-Франківськ: Вид-во «Нова Зоря», 2015. 248 с.
9. Михайленко В.С. Аналіз виборчих технологій (Росія, Україна, США). *Актуальні проблеми політики*. Вип. 10–11. Одеса: Нац. ун-т «Одеська юридична академія», 2001. С. 321–325.
10. Почепцов Г. Політична реклама України: стратегії виграшу чи програшу. *Вісник Київського ун-ту імені Тараса Шевченка*. Серія. Журналістика. Вип. 5. Київ, 1997. С. 34–36.
11. Томенко М. Політичні технології у виборчій кампанії Президента. *Політична думка*. 1999. № 3. С. 38–43.
12. Шовкун І.В. Про специфіку політичної реклами. *Вісник Київського ун-ту імені Тараса Шевченка*. Серія: Філософія. Політологія. Вип. 67. Київ, 2004. С. 116–119.

Остан СТЕЛЬМАХ

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
Науковий керівник: к.і.н., доцент **ЛОЗИНСЬКИЙ А. Ф.**

СУТНІСТЬ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

В умовах стрімких соціальних трансформацій у світовій практиці дедалі більшого поширення набуває інноваційний підхід до розвитку соціального простору. Соціальна робота постає як практично зорієнтована професійна діяльність і водночас як наукова дисципліна, спрямована на стимулювання соціальних змін і розвитку, зміцнення соціальної згуртованості, розширення можливостей та емансипацію особистості [6]. Визначальними для соціальної роботи є принципи соціальної справедливості, дотримання прав

людини, колективної відповідальності та поваги до різноманіття. Спираючись на теоретичні напрацювання, а також на локальний досвід, соціальна робота орієнтована на подолання життєвих труднощів і підвищення рівня добробуту людини. Сукупність взаємопов'язаних історичних, соціально-економічних, культурних, територіальних, політичних та індивідуальних чинників формує умови, що можуть як сприяти, так і перешкоджати розвитку та благополуччю особистості, відображаючи складну суспільну реальність [3].

Істотні відмінності у розвитку соціальної роботи простежуються в різних країнах світу. Зокрема, у Західній Європі соціальна робота сформувалася наприкінці XIX – на початку XX ст. та розвивалася поступово, попри періодичні кризові явища. Її розвиток ґрунтувався на гуманістичній моделі, а професійна діяльність фахівців чітко регламентується на державному рівні: соціальні працівники зобов'язані отримувати ліцензію або офіційний дозвіл на надання соціальних послуг. Крім того, у країнах Західної Європи наявність спеціальної освіти з соціальної роботи є обов'язковою умовою професійної діяльності. Натомість у країнах Східної та Центральної Європи соціальна робота почала формуватися у 50-х роках XX ст. та тривалий час визначалася не професійними стандартами, а ідеологічними засадами, орієнтуючись переважно на модель соціальної патології [1; 5].

В Україні розвиток соціальної роботи мав іншу траєкторію. Перші елементи соціального захисту сформувалися на початку XX ст., однак подальший професійний поступ цієї сфери було перервано. Упродовж тривалого часу соціальна робота фактично інтегрувалася в діяльність різних державних відомств, установи яких орієнтувалися переважно на модель соціального контролю. У період Радянської України система соціального забезпечення перебувала під повним контролем бюрократичного апарату, а соціальні проблеми населення або залишалися

невирішеними, або свідомо ігнорувалися з ідеологічних міркувань. За відсутності недержавних і благодійних організацій радянська модель соціального захисту обмежувалася лише функціями соціального забезпечення, гарантуючи громадянам певний мінімальний рівень соціальних гарантій. Така система формувалася в межах соціальної політики, притаманної країнам із директивною економікою та централізованим розподілом соціальних благ і послуг. Вона ґрунтувалася на домінуванні державної опіки, повній націоналізації соціальної сфери, слабкому розвитку громадянського суспільства, низькому рівні соціальної активності населення та інших характерних рисах [8; 5].

Лише у 90-х роках ХХ ст. відбулося відновлення ідеї соціальної роботи як окремого виду професійної діяльності. Із проголошенням незалежності України було започатковано процес реформування системи соціального забезпечення, формування національної моделі соціального захисту в умовах становлення громадянського суспільства. Водночас ці трансформації не набули належного розвитку, оскільки соціальній сфері приділялося недостатньо уваги, зокрема не було забезпечено ефективного використання одного з її ключових інструментів – професійної соціальної роботи як механізму практичної реалізації соціальної політики. Цей фах залишався малопоширеним і не супроводжувався чітко визначеними вимогами щодо ліцензування. Навіть нині у системі соціальних служб працює значна кількість фахівців без профільної освіти, що негативно позначається на якості надання соціальної допомоги, потреба якої в умовах сучасної України є особливо гострою. У цьому контексті особливої актуальності набуває розвиток ефективних механізмів соціального забезпечення населення, заснованих на виваженій та науково обґрунтованій соціальній політиці і професійній соціальній роботі [4; 5].

У сучасному світі функціонує велика кількість систем соціального захисту населення. Дослідники, які здійснюють

типологізацію цих систем, розробили відповідні класифікаційні підходи, відомі як «моделі» соціального захисту. Класифікацію моделей соціального захисту можна подати у такому вигляді. До Скандинавської моделі належать країни Північної Європи, зокрема Швеція, Фінляндія, Норвегія та Данія, для яких характерний високий рівень розвитку системи соціального захисту. Інституціональну модель репрезентують Австрія та Німеччина. Залишкова модель притаманна англосаксонським країнам, зокрема Великій Британії, США, Канаді, Австралії та Новій Зеландії. До групи країн так званого «латинського узбережжя» – Іспанії, Португалії, Греції, Італії та Франції – відносять держави, де система соціального забезпечення перебуває на початковому, або зародковому, етапі розвитку [7].

Останніми роками поширився спрощений підхід до типологізації моделей соціального захисту, відповідно до якого в сучасному світі виокремлюють лише дві основні моделі: ліберальну (залишкову) та соціал-демократичну. Ліберальна модель передбачає створення державою рівних можливостей для самореалізації громадян за умови мінімізації рівня соціального захисту. Натомість соціал-демократична модель орієнтована на утвердження соціальної справедливості та зменшення соціальної нерівності, передбачаючи гарантування державою певного мінімального рівня доходів і соціальних виплат незалежно від індивідуального трудового внеску. У межах цієї моделі соціальне забезпечення розглядається як суспільна норма, а потреби людей виступають ключовим критерієм визначення обсягів соціальних витрат. Показовим прикладом реалізації такої моделі є система охорони здоров'я в південних країнах Західної Європи, де більшість медичних послуг, за винятком стоматологічних, надаються практично безкоштовно. Для отримання медичної допомоги особа має володіти повною картою соціального страхування або відповідним страховим полісом; водночас за відсутності таких документів держава

забезпечує надання необхідного лікування за власний рахунок. Поряд із державною системою функціонують також приватні лікарі та клініки, послуги яких надаються на платній основі. Проте навіть у разі користування страховими програмами гарантованим залишається безоплатне надання невідкладної медичної допомоги [2]. За таких умов кожен громадянин має право самостійно обирати між платними та безкоштовними медичними послугами, без будь-якого примусу до користування приватним сектором.

Отже, метою професійної діяльності соціальних працівників є сприяння підвищенню життєвих можливостей людини та формуванню умов, які дозволяють особі розвивати власні здібності й компетентності, відповідально реалізовувати свої свободи та активно долучатися до суспільного життя. Завдання соціальних працівників, з одного боку, нерозривно пов'язані з соціальним середовищем, що охоплює сукупність соціальних, політичних, економічних, правових, технічних і культурних чинників, структур та процесів, а з іншого – з індивідуальними потребами, ресурсами та навичками конкретної особи. У межах професійної діяльності соціальні працівники сприяють узгодженню особистісних потреб і можливостей людини з вимогами та умовами реальності, враховуючи як наявні обмеження, так і потенціал розвитку. Водночас соціальні організації виконують підтримувальну функцію, надаючи допомогу різним категоріям суспільства у процесах змін, саморозвитку або збереження певного рівня життєдіяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балахтар В.В. Психологія особистості фахівця з соціальної роботи: монографія. Київ: Талком, 2018. 384 с.
2. Борецька Н.П. Соціальний захист населення на сучасному етапі: стан і проблеми (монографія). Донецьк: Янтра, 2001. 352 с.

3. Головатий М.Ф., Панасюк М.Б. Соціальна політика і соціальна робота: терміно-понятійний словник. Київ: МАУП, 2005. 500 с.
4. Кокун О.М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця: монографія. Київ: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2012. 200 с.
5. Сіленко А. Соціальна держава: теорія перемін. Одеса: УДАЗ, 2003. 136 с.
6. Соціальна педагогіка: мала енциклопедія / за заг. ред. проф. І.Д. Звереві. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 336 с.
7. Соціальна політика, соціальна робота й охорона здоров'я європейського рівня якості послуг / за заг. ред. Т. Семигіної. Київ: Сфера, 2007. 252 с.
8. Ярова Л.В. Соціальна політика України в контексті європейської інтеграції: монографія. Одеса: Фенікс, 2011. 320 с.

Ірина МОЗУЛЬ

Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

ОСВІТА ЯК МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ РЕСУРС ВИРІШЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ

Сучасні соціальні проблеми характеризуються високим рівнем складності, багатовимірності та взаємозумовленості, що зумовлює необхідність міждисциплінарного підходу до їх осмислення й подолання. У цьому контексті освіта постає не лише як інститут передачі знань, а як стратегічний ресурс соціального розвитку, що забезпечує інтеграцію педагогічних, психологічних, соціальних, культурних та управлінських підходів до вирішення актуальних соціальних викликів.